

Překlad

Velvyslanectví
Spolkové republiky Německo
Praha

Stav: srpen 2020

Informace o rodičovské zodpovědnosti a právu péče

Veškeré údaje uvedené v tomto informačním letáku jsou založeny na poznatcích a zkušenostech velvyslanectví v době jeho vypracování. Přesto však neručíme za úplnost a správnost, a to zejména s ohledem na průběžné změny.

1. Obecné informace

Česká republika (2002) i Německo (2011) se připojily k úmluvě ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (dále jen „úmluva“). Kdo vykonává rodičovskou péči, ten je v souladu s úmluvou posuzován podle práva toho státu, ve kterém má dané dítě obvyklý pobyt. Zároveň se však zohledňuje, zda nebylo v nějakém předchozím státě, v němž mělo dítě pobyt, přijato rozhodnutí o péči ve smyslu čl. 21 odst. 1 nařízení Brusel IIa nebo čl. 16 odst. 1 úmluvy, které by mohlo být uznáno (např. zjišťovací rozsudek nebo rozsudek o právu péče českého nebo německého rodinného soudu).

2. Právo péče v České republice

V České republice mají vždy oba rodiče společnou rodičovskou péči, pokud tato nebylo soudem omezena nebo přičtena jen jednomu z rodičů. Je nepodstatné, zda jsou rodiče sezdaní a zda je dítě manželské či nemanželské.

V případech, kdy se rodiče nedokáží shodnout na společném výkonu práva péče, jsou v České republice k dispozici následující možnosti:

1. Je možné využít mediátorů, kteří působí při každém okresním soudu. Jejich úkolem je napomoci k smírné dohodě obou stran; mediátor vystupuje jako prostředník.
2. Kromě toho je možnost vyhledat poradnu pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, v nichž poskytují pomoc kvalifikovaní psychologové a sociální pracovníci. V České republice lze v této oblasti vyhledat rovněž pomoc mnoha neziskových organizací.
3. Rodiče se v otázkách rodičovské péče mohou obracet také na organizace podporující mládež.
4. Matky a otcové mohou u českého soudu podat žádost, aby bylo právo druhého rodiče přerušeno, omezeno nebo úplně odebráno. Žádosti týkající se práva péče se podávají u okresního soudu (v Brně u městského soudu) podle toho, kde má dítě bydliště. V záležitostech týkajících se práva péče o děti může soud rozhodnout i bez žádosti a jednat z moci úřední.
5. V případech, kdy jeden z rodičů dlouhodobě nemůže vykonávat rodičovskou péči, mohou rodiče navíc uzavřít dohodu o péči, která musí být pro právní závaznost potvrzena soudem.

3. Právo péče v Německu

Matky nemanželských dětí, u nichž sice došlo k uznání otcovství, ale nebylo učiněno prohlášení o péči, mají v Německu výlučné právo péče. Úřady péče o mládež v místě narození dítěte mohou vystavit tzv. negativní osvědčení. To ale nepředstavuje rozhodnutí o právu péče ve smyslu čl. 21 odst. 1 nařízení Brusel IIa nebo čl. 16 odst. 1 úmluvy.

4. Dopady přesídlení na právo péče

Pokud se matka nemanželských dětí z Německa přestěhuje do České republiky a bude zde mít svůj obvyklý pobyt, změní se situace ohledně práva péče v případě, že v Německu dosud nebylo vydáno žádné rozhodnutí o právu péče. Muž, který uznal otcovství, nyní získává také právo péče a to mu podle úmluvy zůstane i tehdy, když se děti a matka později přestěhují zpět do Německa.

5. Výkon rodičovské zodpovědnosti

Jak má být vykonávána rodičovská zodpovědnost, se podle úmluvy určuje rovněž na základě práva státu, ve kterém má dítě obvyklý pobyt. Pokud se změní, posuzuje se výkon práva péče pouze podle práva státu, ve kterém má dítě nově obvyklý pobyt. Výkon rodičovské zodpovědnosti může v závislosti na právním řádu zahrnovat například aktivní a pasivní zastupování v rámci společné péče, výluky v zastupování a požadavky soudního souhlasu.

Za účelem **podání žádosti o pas nezletilého dítěte** se musí zásadně dostavit oba rodiče. Pokud se jeden z rodičů s právem péče nemůže dostavit, je vyžadován jeho souhlas s podáním žádosti opatřený ověřeným podpisem (ověření v Německu probíhá zpravidla na pasovém úřadu v místě pobytu rodiče, v České republice u notáře nebo na Czech Pointu pošty nebo obecního úřadu, v jiných státech na příslušném německém zahraničním zastoupení). V České republice lze předložit rovněž soudem potvrzenou dohodu rodičů o výkonu práva péče. Pokud má právo péče jen jeden z rodičů, je toto zpravidla zapotřebí doložit (soudním) rozhodnutím o právu péče.

V **dědických záležitostech** (žádost o vydání dědického listu nebo evropského dědického osvědčení či v případě odmítnutí dědictví) může být požadováno, aby dědickému soudu byl navíc k dokladu o výlučném právu péče předložen i souhlas soudu. V České republice je takovýto souhlas vyžadován, když má dítě nabyt nebo odmítnout dědictví nebo odkaz nikoli zanedbatelné majetkové hodnoty (§ 898 zákona č. 89/2014, občanský zákoník); v Německu je od osob s právem péče zásadně vyžadován soudní souhlas s odmítnutím dědictví (§ 1643 odst. 2 věta první německého občanského zákoníku). Tento požadavek však odpadá, pokud k případnutí dědictví dítěti dojde až v důsledku odmítnutí dědictví osobou s právem péče, která má dítě v péči sama nebo společně s další osobou s právem péče.